

GRAŻYNA DUDA

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM NAUKOWEGO
PROFILAKTYKA CHOROÓB CYWILIZACYJNYCH
ŻYWNOŚĆ – ŻYWIENIE – LEK

Katedra i Zakład Bromatologii, Akademia Medyczna
61-878 Poznań, ul. Łąkowa 1/1

W dniach 9-10 września 1996 r. odbyło się w Poznaniu sympozjum, którego tematyka dotyczyła profilaktyki chorób cywilizacyjnych w aspekcie prawidłowego żywienia oraz stosowania środków farmakologicznych.

Sympozjum zorganizowano dla upamiętnienia 45 letniej działalności naukowej, dydaktycznej i wychowawczej prof. zw. dr hab. *Henryka Gertiga*. Honorowy protektorat nad sympozjum objął JM Rektor Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu prof. dr hab. *Janusz Gadzinowski*. Głównym organizatorem była Katedra i Zakład Bromatologii poznańskiej AM, a odbyło się ono pod auspicjami i przy wydatnym wsparciu finansowym Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN, Komisji Analizy Bromatologicznej Chemii Analitycznej PAN, a także Sekcji Bromatologicznej Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego.

Przewodniczącym Komitetu Naukowego Sympozjum został prof. dr hab. *Henryk Gertig*, Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczył dr hab. *Juliusz Przysławski*. Obrady odbywały się w Centrum Szkolenia Instytutu Ochrony Roślin. Wzięło w nich udział ponad 200 naukowców reprezentujących akademie medyczne i rolnicze, ekonomiczne, wychowania fizycznego, Instytut Żywności i Żywienia, Centralne Laboratorium Przemysłu Koncentratów Spożywczych, Wyższą Szkołę Morską, Państwowy Zakład Higieny, uniwersytety, stacje sanitarno-epidemiologiczne, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Instytut Matki i Dziecka, poradnie i kliniki szpitalne, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii, Centrum Onkologii, Instytuty i Komitety PAN. Wśród zaproszonych gości obecni byli przedstawiciele władz poznańskiej AM – prorektor ds. nauki prof. dr hab. *Tadeusz Herman* i władz dziekańskich – Dziekan Wydziału Farmacji prof. hab. *Zyta Płotkowiak*, którzy życzyli uczestnikom owocnych obrad. Obecny był także nestor bromatologii polskiej prof. dr hab. *Henryk Młodecki*. Uczestnicy obrad otrzymali komplet materiałów z sympozjum, a w szczególności program, streszczenia referatów, doniesień i plakatów, a także specjalne wydanie poświęcone 75-leciu istnienia i działalności Katedry i Zakładu Bromatologii. W przerwach obrad uczestnicy mieli okazję zapoznać się z najnowszymi preparatami licznie reprezentowanych firm farmaceutycznych oraz wyrobami zakładów przemysłu spożywczego. W czasie trwania dwudniowego sympozjum wygłoszono łącznie 15 referatów plenarnych, 28 doniesień oraz przedstawiono 92 plakaty.

W pierwszym dniu, z uwagi na dużą liczbę referatów oraz zróżnicowanie tematyczne, obrady toczyły się równoległe w dwóch salach w sesjach przedpołudniowych i popołudniowych. W pierwszej części sesji przedpołudniowej przedstawiono 4 referaty plenarne. Pierwszy z nich wygłoszony przez *H. Gertiga* pt. „Interakcje leków z żywnością” dotyczył wpływu żywności na aktywność biologiczną leków, ich transport, wchłanianie, biodostępność i metabolizm oraz interakcji o odwrotnym kierunku tj. oddziaływaniu leków na procesy związane z wykorzystaniem składników pożywienia. W kolejnym referacie pt. „Prozdrowotne aspekty w nauce o żywieniu człowieka” *Stanisław Berger* poruszył rolę nauki o żywieniu człowieka w wyjaśnieniu mechanizmów między sposobem odżywiania się a zdrowiem, kładąc szczególny nacisk na rozwój badań na poziomie molekularnym, tkankowym i populacyjnym. W wystąpieniu pt. „Koncepcja zintegrowanej oceny wyżywienia” *Jan Gawęcki* wskazał na celowość prowadzenia oceny wartości odżywczej żywności z równoczesnym określeniem stopnia jej skażenia związkami szkodliwymi dla zdrowia. *Jerzy Łukasiak* w referacie pt. „Rola specjacji oraz dobrej praktyki laboratoryjnej w analizie żywności” przedstawił zasadnicze problemy związane z analizą żywności oraz nowe kryteria określające toksyczność występujących w niej dodatków i zanieczyszczeń. Kolejna, popołudniowa sesja referatowa dotyczyła zagadnień związanych z jakością zdrowotną żywności w aspekcie składników odżywczych oraz zanieczyszczeń. Referat wprowadzający w tę problematykę pt. „Aktualne zmiany w nowo opracowanych tabelach składu i wartości odżywczej żywności” przedstawiła *Hanna Kunachowicz*. Autorka zwróciła uwagę na konieczność poszerzenia istniejących tabel o nowe surowce i produkty oraz przeprowadzenie korekty istniejących danych, uwzględniając nowoczesne metody instrumentalne. W następnych doniesieniach poruszano kwestie dotyczące zanieczyszczeń żywności pochodzących z niewłaściwie prowadzonych procesów technologicznych i agrotechnicznych czy też celowo wprowadzanych wraz z tzw. substancjami dodatkowymi. Zwrócono szczególną uwagę na pozostałość w środkach spożywczych pestycydów chloroorganicznych, azotynów i azotanów, a także występowania związków krzemooorganicznych.

W równoległe toczącej się sesji przedpołudniowej wygłoszono 3 referaty plenarne. *Światosław Ziemiński* mówił nt. „Roli witamin antyoksydacyjnych w profilaktyce i leczeniu miażdżycy” przedstawiając wyniki własnych badań doświadczalnych i klinicznych wyjaśniające możliwe mechanizmy działania tych witamin w profilaktyce i leczeniu niedokrwiennej choroby serca. Problematyka dotycząca miażdżycy stanowiła przedmiot wystąpienia *Barbary Cybulskiej*, która w referacie pt. „Współczesne zasady profilaktyki i leczenia zachowawczego miażdżycy” zaakcentowała korzystny wpływ racjonalizacji żywienia, regulowanych ćwiczeń fizycznych oraz stosowania w określonych przypadkach farmakoterapii. Współczesne poglądy określające rolę wolnych rodników i żywieniowych antyoksydantów, w możliwości ograniczenia stresu oksydacyjnego, przedstawił *Bogdan Falkiewicz* w pracy pt. „Influence of diet on free radical pathology in the civilisation – related diseases a review of the literature”. W kolejnych doniesieniach kontynuowano tematykę znaczenia racjonalnego żywienia w profilaktyce zmian miażdżycowych i procesach starzenia organizmu uwypuklając wpływ diety bogatobłonnikowej na gospodarkę lipidową, znaczenie i realne spożycie wielonienasyconych kwasów tłuszczowych oraz wpływ witamin antyoksydacyjnych na określone parametry biochemiczne i stan kliniczny osób starszych.

W dalszej części sesji Z. *Niedzialek* przedstawił referat plenarny pt. „Tendencje w spożyciu przetworów zbożowych oraz mleka i jego przetworów a strategia zapobiegania chorobom na tle wadliwego żywienia”. Autor wskazał na niekorzystne zjawisko obniżania się na przestrzeni ostatnich lat spożycia przetworów zbożowych i mleka – a tym samym ograniczenie podaży tak potrzebnych dla organizmu składników pokarmowych jak błonnik, wapń czy tiamina – odgrywających istotną rolę w prewencji niektórych chorób cywilizacyjnych. Autorzy kolejnych doniesień poruszali kwestie wzbogacenia diety preparatami witaminowymi i mineralnymi, diety wegetariańskiej w prewencji schorzeń metabolicznych oraz magnezu w leczeniu nadciśnienia tętniczego. Obrady sesji popołudniowej dotyczyły dwóch różnych zagadnień. Pierwsze z nich – to szeroko rozumiane żywieniowe uwarunkowania alergii pokarmowych oraz poruszona w referacie *Zofii Oko-Sarnowskiej* kwestia farmakologicznego wspomagania leczenia niektórych chorób cywilizacyjnych. *Mieczysława Czerwionka-Szaflarska* w doniesieniu pt. „Niepożądane reakcje pokarmowe u dzieci – diagnostyka i leczenie” omówiła mechanizmy patogenetyczne reakcji alergicznych, klasyfikując m.in. substancje, które mogą je wywołać. W dalszej części obrad przedstawiono znaczenie profilaktyczne diet eliminacyjnych, wpływ fermentacji mlekowej na obniżanie właściwości immunoreaktywnych białek serwatkowych mleka krowiego oraz mleko zastępcze preparaty lecznicze o obniżonej antygenowości. Drugi nurt obrad w sesji popołudniowej dotyczył aktualnych zagadnień dietetycznych oraz kwestii profilaktyki żywieniowej schorzeń metaboliczno-cywilizacyjnych. Problemom tym poświęcone były referaty: *Jana Hasika* pt. „Aktualne poglądy w leczeniu dietetycznym w chorobach wątroby i trzustki”, *Lecha Hryniewieckiego* pt. „Żywienie a nowotwory przewodu pokarmowego” oraz *Mariana Grzymiśławskiego* pt. „Znaczenie czynnika żywieniowego w patogenezie i terapii cukrzycy nieinsulinozależnej”.

W drugim dniu trwania sympozjum odbyły się dwie sesje: referatowa i plakatowa. Problematyka pierwszej z nich koncentrowała się na zdrowotnych zagrożeniach wynikających z otyłości, jej występowania w populacji polskiej oraz dietetycznych metodach leczenia tego schorzenia. Referat wprowadzający pt. „Otyłość jako czynnik ryzyka choroby niedokrwiennej serca” wygłosiła *Longina Kłosiewicz-Latoszek* podkreślając, że otyłość stanowi rosnący problem zdrowotny współczesnych społeczeństw zwiększając ryzyko przedwczesnego zgonu. Metaboliczne zaburzenia towarzyszące otyłości związane są głównie z nieprawidłowym żywieniem i niską aktywnością fizyczną.

Na marginesie odnotować należy zaliczenie do chorób cywilizacyjnych – narkomanii, której rosnąca w świecie i w Polsce plaga wymaga odpowiednich działań profilaktycznych. W trwającej od godzin porannych sesji plakatowej zaprezentowano łącznie 92 postery w trzech działach tematycznych. W pierwszym z nich pod hasłem „Żywność” przedstawiono 43 plakaty obejmujące szeroki zakres zagadnień związanych z żywnością dietetyczną, niskoenergetyczną wzbogacaną witaminami i składnikami mineralnymi oraz poddaną różnorodnym procesom technologicznym, jak również występowaniem w żywności zanieczyszczeń.

Temat „Żywienie” prezentowany był na 36 posterach w aspekcie prowadzenia badań ankietowych, postaw społeczno-psychologicznych względem żywienia, preferencji żywieniowych, oceny sposobu żywienia czy stosowania diet wegetariańskich w niedokrwiennej chorobie serca.

Ostatnia grupa 13 plakatów określonych, z uwagi na bardzo zróżnicowany charakter tematyczny, mianem „Varia” związana była z zagadnieniami fizjologiczno-biochemicznymi dotyczącymi witamin antyoksydacyjnych, gospodarki tłuszczowej i węglowodanowej w badaniach biologicznych i modelowych. Sesję plakatową zakończyła szeroka i ożywiona dyskusja.

Dwudniowe obrady zamknął przewodniczący komitetu organizacyjnego dr hab. *J. Przysławski* dziękując zebrany za udział w obradach i podkreślając integrujący, różne środowiska naukowe, charakter spotkania. Wyraził także nadzieję, iż prowadzone dyskusje i wymiana doświadczeń zaowocuje z jednej strony dalszą współpracą, z drugiej praktycznymi i możliwymi do zaproponowania ogółowi społeczeństwa wytycznymi i wskazówkami pozwalającymi ograniczyć ryzyko rozwoju schorzeń metaboliczno-cywilizacyjnych.

Warto jeszcze wspomnieć, że symposium spotkało się z dużym zainteresowaniem środków przekazu, czego wynikiem były wywiady radiowe, telewizyjne oraz w prasie codziennej.